

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสามารถของรายการที่เกี่ยวกับภาระผูกพันในงบการเงินในการอธิบายราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งมีทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

แนวคิดของประเภทภาระผูกพัน

ภาระผูกพันในงบดุล คือ หนี้สินหมุนเวียน และหนี้สินไม่หมุนเวียน ภาระผูกพันในหมายเหตุประกอบงบการเงิน คือ หนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้น

แนวคิดของหนี้สิน

หนี้สิน มีความหมายที่แตกต่างกันตามทฤษฎีหรือแนวคิดทางการบัญชี ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีความเป็นเจ้าของ (Proprietary Theory) ทฤษฎีนี้ให้แนวคิดที่หนี้สินมีความแตกต่างจากส่วนของเจ้าของ และสินทรัพย์หักด้วยหนี้สินจะเท่ากับส่วนของเจ้าของ ดังนั้นสินทรัพย์หนี้สินและส่วนของเจ้าของจะแสดงแยกจากกันในงบดุล หนี้สิน คือ ส่วนที่เป็นเสมือนสินทรัพย์ที่ติดลบ อย่างไรก็ตาม ขอบรวมของหนี้สินและส่วนของเจ้าของไม่ได้ให้ความหมายใด ๆ Hatfield ให้ความเห็นโดยเน้นทฤษฎีความเป็นเจ้าของ คือ หนี้สินจะต้องแตกต่างจากส่วนของเจ้าของ หนี้สินคือลดจนบัญชีปรับมูลค่าต่าง ๆ คือ รายการที่ต้องนำไปหักออกจากสินทรัพย์เพื่อแสดงส่วนของเจ้าของ

2. ทฤษฎีความเป็นหน่วยงาน (Entity Theory) ทฤษฎีนี้ให้แนวคิดที่เจ้าของและกิจการควรแยกจากกัน ทฤษฎีนี้ก่อให้เกิดสมการบัญชีสินทรัพย์เท่ากับหนี้สินรวมกับส่วนของเจ้าของ ศาสตราจารย์ Paton (Paton, 1992, p. 83) ให้ความหมายของหนี้สินตามทฤษฎีนี้ว่า หนี้สิน คือ สิทธิเรียกร้องเหนือสินทรัพย์ของกิจการ หนี้สินจะมีลักษณะเช่นเดียวกับส่วนของเจ้าของ เนื่องจากสินทรัพย์เท่ากับหนี้สินและส่วนของเจ้าของรวมกัน ซึ่งไม่ได้มีการระบุถึงการแบ่งแยกระหว่างเจ้าหนี้และส่วนของเจ้าของ

3. ทฤษฎีเงินกองทุน (Fund Theory) หนี้สินตามทฤษฎีนี้ หมายถึง ภาระผูกพันหรือข้อจำกัดในการใช้สินทรัพย์ ซึ่งเกิดจากข้อกำหนดทางกฎหมาย สัญญา ข้อจำกัดทางการเงิน ข้อตกลงอื่น และนโยบายของผู้บริหาร หนี้สินและส่วนของเจ้าของเป็นเสมือนข้อจำกัดของ

สินทรัพย์ Vatter (1947) ให้ความเห็นใน The Fund Theory of Accounting its Implication for Financial Reports โดยเน้นทฤษฎีเงินกองทุนว่า ความแตกต่างระหว่างหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นเกิดจากข้อจำกัดทางการเงิน ข้อบังคับทางกฎหมาย และ คุณลักษณะของผู้บริหาร

Kohler (1983) ให้ความหมายของหนี้สินใน A Dictionary for Accountant ไว้ 2 ความหมายด้วยกัน ดังนี้ 1. หนี้สิน หมายถึง จำนวนที่บุคคลหนึ่งเป็นหนี้กับบุคคลหนึ่งซึ่งจะต้องมีการชำระหนี้หรือปลดปล่อยหนี้สินโดยการชำระเงินสด สินค้าและบริการหรือสินทรัพย์อื่น และ 2. หนี้สิน หมายถึง รายการทางด้านขวาของงบดุลซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Paton ตามทฤษฎีความเป็นหน่วยงาน

American Accounting Association (AAA) ให้ความหมายของหนี้สินในหนังสือ Accounting Concept and Standard Underlying Corporate Financial Statements ไว้ว่า หนี้สิน หมายถึง สิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ที่มีต่อกิจการซึ่งเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต สิทธิเรียกร้องดังกล่าวจะถูกชดเชยด้วยสินทรัพย์ของกิจการ

AICPA ให้ความหมายของหนี้สินในหนังสือ Accounting Terminology Bulletin No.1 ไว้ว่า หนี้สิน หมายถึง จำนวนที่เป็นยอดดุลเครดิต ซึ่งจะต้องยกยอดไปงวดต่อไปเมื่อมีการปิดบัญชี นอกจากจำนวนดังกล่าวจะเป็นยอดดุลเครดิตที่จะต้องนำไปหักสินทรัพย์ ดังนั้น บัญชีต่าง ๆ ที่มียอดดุลทางด้านเครดิตทุกรายการ (ยกเว้นบัญชีปรับมูลค่าสินทรัพย์) จะต้องถือเป็นหนี้สินโดยนัยนี้ บัญชีทุนและบัญชีสำรองต่าง ๆ จึงถือเป็นหนี้สินด้วย ด้วยเหตุผลที่ว่าบัญชีเหล่านี้แสดงถึงสิทธิที่อยู่เหนือสินทรัพย์ของผู้ถือหุ้นซึ่งกิจการต้องชำระคืนในที่สุด ถึงแม้ว่าการชำระคืนดังกล่าวมิได้มีการกำหนดเวลาที่แน่นอนเช่นเดียวกับเจ้าหนี้ก็ตาม

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ได้ให้ความหมายไว้ว่า หนี้สิน หมายถึง พันธะผูกพันของกิจการอันเกิดจากรายการค้า การกู้ยืมหรือจากการอื่น ซึ่งกิจการต้องชำระในภายหน้าด้วยสินทรัพย์หรือบริการ

แม้บทการบัญชี ให้นิยามไว้ว่า หนี้สิน หมายถึง ภาระผูกพันในปัจจุบันของกิจการภาระผูกพันดังกล่าวเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีตซึ่งการชำระภาระผูกพันนั้น คาดว่าจะส่งผลให้กิจการสูญเสียทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคต

แม้บทการบัญชีกำหนดว่าหนี้สินควรรับรู้ในงบดุลก็ต่อเมื่อหนี้สินนั้นเข้าเกณฑ์การรับรู้รายการสองข้อ คือ 1. เมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของทรัพยากรจะออกจากกิจการเพื่อชำระภาระผูกพันในปัจจุบัน และ 2. เมื่อมูลค่าของภาระผูกพันที่ต้องชำระนั้นสามารถวัดได้อย่างน่าเชื่อถือ ในบางกรณีกิจการมีภาระผูกพันในปัจจุบันซึ่งเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ในอดีต แต่ไม่สามารถรับรู้เป็นหนี้สินในงบดุลได้ เช่น กิจการมีคดีความฟ้องร้องที่กำลังพิจารณาอยู่ใน

ศาลและกิจการทราบคือหากกิจการแพ้คดี กิจการจะต้องจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้แก่คู่กรณี รายการและเหตุการณ์ทางบัญชีดังกล่าวไม่เข้าหลักเกณฑ์ทั้งสองข้อของการรับรู้เป็นหนี้สินในงบดุล แต่เป็นไปตามข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้ 1. มีความน่าจะเป็นไปได้ถึงระดับความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่กิจการจะสูญเสียทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจต่อกิจการเพื่อชำระภาระผูกพันนั้น หรือ 2. กิจการไม่สามารถวัดมูลค่าภาระผูกพันได้อย่างน่าเชื่อถือเพียงพอ รายการและเหตุการณ์ทางบัญชีนี้เรียกว่า “หนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้น” ซึ่งกิจการต้องไม่รับรู้หนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้นในงบดุลแต่ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้นดังกล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

จากความหมายของหนี้สินดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า

1. ลักษณะของหนี้สินต้องเป็นภาระผูกพันในปัจจุบันของกิจการ (Present Obligation) ภาระผูกพัน ดังกล่าวเป็นหน้าที่ หรือความรับผิดชอบที่กิจการต้องปฏิบัติตามที่ตกลงไว้ ซึ่งอาจมีผลบังคับตามกฎหมายหรืออาจเกิดจากการดำเนินงานตามปกติของกิจการ จากประเพณีการค้า หรือจากความต้องการที่จะรักษาความสัมพันธ์เชิงธุรกิจกับลูกค้า

ในการดำเนินธุรกิจ กิจการส่วนใหญ่มีค่านิจงานโดยการก่อหนี้ เช่น การจัดหาสินค้าและบริการด้วยการซื้อเชื่อ การกู้ยืมเงินจากธนาคาร การออกหุ้นกู้ เป็นต้น การก่อหนี้ดังกล่าวทำให้กิจการมีภาระผูกพัน ตัวอย่างเช่น จำนวนเงินคงค้างค่าสินค้าและบริการทางกิจการได้รับ ดอกเบี้ยค้างจ่ายซึ่งเป็นภาระผูกพันจากการกู้ยืม รายการค้างจ่ายถือเป็นภาระผูกพันอย่างหนึ่งของกิจการ เช่น เงินปันผลค้างจ่าย ภาษีเงินได้ค้างจ่าย เงินเดือนและค่าแรงงานค้างจ่าย เป็นต้น

ภาระผูกพันในปัจจุบันต้องแยกออกจากภาระผูกพันในอนาคต (Future Commitment) อย่างชัดเจน ดังนั้น การที่ผู้บริหารเพียงแต่ตั้งใจจะจัดหาสินทรัพย์ไม่ถือว่าภาระผูกพันในปัจจุบันได้เกิดขึ้น ในกรณีดังกล่าว ภาระผูกพันในปัจจุบันจะเกิดขึ้นเมื่อกิจการได้รับมอบสินทรัพย์หรือเมื่อได้ทำสัญญาจัดหาสินทรัพย์ที่มีอายุยกเลิกได้ หากกิจการไม่ปฏิบัติตามสัญญาทำให้กิจการเกิดผลเสียหายทางเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น กิจการต้องจ่ายค่าปรับให้กับคู่สัญญาเนื่องจากการ ไม่ปฏิบัติตามสัญญา ค่าปรับค้างจ่ายนี้ถือเป็นภาระผูกพันในปัจจุบันของกิจการ

2. ภาระผูกพันในปัจจุบันของกิจการต้องเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต (Past Events) เหตุการณ์ในอดีตดังกล่าว เช่น การได้มาซึ่งสินค้าและบริการก่อให้เกิดเจ้าหนี้การค้า หากกิจการไม่ได้จ่ายล่วงหน้าหรือชำระทันทีเมื่อส่งมอบ การรับเงินกู้จากธนาคาร ทำให้เกิดภาระผูกพันในการจ่ายดอกเบี้ย และคืนเงินกู้ การขายสินค้าที่มีการรับประกันสินค้าหลังการขาย เป็นต้น

3. การชำระภาระผูกพันนั้นจะส่งผลให้กิจการสูญเสียทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ กล่าวคือ กิจการต้องสละทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจเพื่อชำระภาระผูกพันในปัจจุบันการชำระภาระผูกพันในปัจจุบันอาจเกิดได้ในหลายลักษณะ เช่น

- 3.1 การจ่ายเงินสด
- 3.2 การโอนสินทรัพย์อื่นๆ
- 3.3 การให้บริการ
- 3.4 การเปลี่ยนภาระผูกพันเดิมเป็นภาระผูกพันใหม่
- 3.5 การแปลงหนี้ให้เป็นทุน

แนวคิดประเภทภาระผูกพันในงบดุล

ภาระผูกพันในงบการเงิน ประกอบด้วย หนี้สินหมุนเวียน และหนี้สินไม่หมุนเวียน
 แม้บทการบัญชีกำหนดว่าหนี้สินควรรับรู้ในงบดุลก็ต่อเมื่อหนี้สินนั้นเข้าเกณฑ์การรับรู้รายการ
 สองข้อ คือ 1. เมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของทรัพยากรจะออกจาก
 กิจกรรมเพื่อชำระภาระผูกพันในปัจจุบัน และ 2. เมื่อมูลค่าของภาระผูกพันที่ต้องชำระนั้นสามารถ
 วัดได้อย่างน่าเชื่อถือ ภาระผูกพันในงบการเงิน สามารถอธิบายในรายละเอียดหนี้สินแต่ละประเภท
 ดังนี้

1. หนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities) หมายถึง ภาระผูกพันที่กิจการคาดว่าจะจ่าย
 ชำระภายใน 12 เดือนหรือรอบระยะเวลาการดำเนินงานปกติ ด้วยสินทรัพย์หมุนเวียน หรือ
 ก่อให้เกิดหนี้สินหมุนเวียนอื่น ได้แก่
 - 1.1 หนี้สินที่เกิดจากการได้มาของสินค้าและบริการ เช่น เจ้าหนี้การค้า ค่าแรงค้างจ่าย
 และภาษีเงินได้ค้างจ่าย
 - 1.2 เงินที่รับล่วงหน้าสำหรับการส่งมอบสินค้าหรือบริการในอนาคต เช่น ค่าเช่า
 รับล่วงหน้า ค่าสมาชิกวารสารรับล่วงหน้า
 - 1.3 หนี้สินอื่นซึ่งกิจการต้องจ่ายชำระภายในรอบระยะเวลาการดำเนินงาน เช่น ส่วน
 ของเงินกู้ยืมระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี หรือ หนี้สินระยะสั้นที่เกิดจากการซื้ออุปกรณ์
 ในบางครั้งหนี้สินที่กิจการต้องจ่ายชำระในปีหน้าไม่แสดงอยู่ในหัวข้อหนี้สินหมุนเวียน
 เมื่อกิจการคาดว่าจะก่อให้เกิดหนี้สินไม่หมุนเวียนเพื่อนำเงินมาชำระหนี้สินเหล่านี้หรือกิจการจ่าย
 ชำระด้วยสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน
2. หนี้สินไม่หมุนเวียน (Non-current Liabilities Or long-term Liabilities) หมายถึง ภาระ
 ผูกพันที่กิจการไม่คาดว่าจะจ่ายชำระภายใน 12 เดือนหรือรอบระยะเวลาการดำเนินงานตามปกติ
 ได้แก่ หุ้นกู้ยืมเงินระยะยาว หนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชี หนี้สินตามสัญญาเช่าการเงินและ
 หนี้สินเงินบำนาญ มี 3 ประเภทคือ
 - 2.1 ภาระผูกพันที่เกิดจากการจัดหาเงิน เช่น การออกจำหน่ายหุ้นกู้ หนี้สินตามสัญญา
 เช่าการเงิน และตั๋วเงินจ่ายระยะยาว

2.2 ภาระผูกพันที่เกิดจากการดำเนินงานตามปกติของกิจการ เช่น หนี้สินเงินบำนาญ และหนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชี

2.3 ภาระผูกพันที่ขึ้นอยู่กับเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นของเหตุการณ์ในอนาคตอย่างน้อยหนึ่งเหตุการณ์เพื่อยืนยันจำนวนหนี้สิน หรือบุคคล หรือวันที่จ่ายชำระ เช่น หนี้สินที่อาจเกิดขึ้น

ประโยชน์ของงบดุล (Usefulness of Balance Sheet)

งบดุลให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ในการประเมินโครงสร้างทางการเงินของกิจการ ความเสี่ยงทางการเงิน และกระแสเงินสดในอนาคต นอกจากนี้งบดุลยังมีประโยชน์สำหรับการวิเคราะห์สภาพคล่อง (Liquidity) ของกิจการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว รวมถึงความยืดหยุ่นทางการเงิน (Financial Flexibility)

เจ้าหนี้สนใจอัตราส่วนสภาพคล่อง (สินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียน หรือเงินสด และรายการเทียบเท่าเงินสดต่อหนี้สินหมุนเวียน) เนื่องจากเป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นว่า กิจการมีเงินสดเพียงพอที่จะจ่ายชำระหนี้สินหมุนเวียนหรือหนี้สินที่จะถึงกำหนดชำระหรือไม่ ส่วนผู้ถือหุ้นประเมินสภาพคล่องเพื่อคาดคะเนถึงจำนวนเงินปันผลที่กิจการจะจ่าย โดยทั่วไปแล้วกิจการยังมีสภาพคล่องมากเท่าใด ความเสี่ยงที่กิจการล้มละลายก็มีน้อยลงเท่านั้น

ความสามารถในการชำระหนี้เมื่อหนี้สินนั้นครบกำหนดชำระ (Solvency) เช่น เมื่อกิจการมีอัตราส่วนหนี้สินไม่หมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวมสูง แสดงว่ากิจการมีความสามารถในการชำระหนี้ต่ำกว่ากิจการที่มีอัตราส่วนหนี้สินไม่หมุนเวียนต่อสินทรัพย์ต่ำกว่า กิจการที่มีหนี้สินมากจะมีความเสี่ยงทางการเงินมากด้วยเนื่องจากกิจการต้องใช้สินทรัพย์จำนวนมากที่จะนำมาจ่ายชำระหนี้สินไม่ว่าจะเป็นดอกเบี้ยหรือเงินต้น

สภาพคล่องและความสามารถในการชำระหนี้มีผลต่อความยืดหยุ่นทางการเงินของกิจการ ซึ่งเป็นตัววัดความสามารถของกิจการในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับจำนวนและจังหวะเวลาของกระแสเงินสด ดังนั้น กิจการที่มีความยืดหยุ่นทางการเงินสูงจะอยู่รอดได้เมื่อเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ สินทรัพย์และหนี้สินส่วนใหญ่แสดงในงบดุลด้วยราคาทุนเดิมตามมาตรฐานการบัญชี สินทรัพย์และหนี้สินถูกบันทึกที่ราคาทุนเดิม แม้ว่าในบางกรณีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าภายหลังสามารถรับรู้ได้ก็ตาม เหตุผลที่มีการใช้ราคาทุนเดิมคือราคาทุนเดิมเป็นราคาที่มีหลักฐานสามารถตรวจสอบได้และข้อสมมติเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง ดังนั้น โดยทั่วไปงบดุลจึงไม่สามารถสะท้อนถึงมูลค่าเชิงเศรษฐกิจของกิจการที่แท้จริง

อย่างไรก็ตาม มาตรฐานการบัญชีได้มีข้อยกเว้นสำหรับการใช้หลักราคาทุน เช่น สินค้าคงเหลืออาจจะแสดงด้วยราคาทุนหรือมูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะได้รับแล้วแต่ว่าราคาใดจะต่ำกว่า

(Lower of Cost or Net Realizable Value) หรือ เงินลงทุนในตราสารทุนในความต้องการของตลาด แสดงด้วยมูลค่ายุติธรรม (Fair Value)

แนวคิดประเภทการระงับหนี้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

ในบางกรณีกิจการมีภาระผูกพันในปัจจุบันซึ่งเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ในอดีต แต่ไม่สามารถรับรู้เป็นหนี้สินในงบดุลได้ เช่น กิจการมีคดีความฟ้องร้องที่กำลังพิจารณาอยู่ในศาลและกิจการทราบดีว่าหากกิจการแพ้คดี กิจการจะต้องจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้แก่คู่กรณี รายการและเหตุการณ์ทางบัญชีดังกล่าวไม่เข้าเกณฑ์ทั้งสองข้อของการรับรู้เป็นหนี้สินในงบดุล เนื่องจากเป็นไปตามข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้ 1. มีความน่าจะเป็นไม่ถึงระดับความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่กิจการจะสูญเสียทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจต่อกิจการเพื่อชำระภาระผูกพันนั้น หรือ 2. กิจการไม่สามารถวัดมูลค่าภาระผูกพันได้อย่างน่าเชื่อถือเพียงพอ รายการและเหตุการณ์ทางบัญชีนี้ เรียกว่า “หนี้สินที่อาจเกิดขึ้น” ซึ่งกิจการต้องไม่รับรู้หนี้สินที่อาจเกิดขึ้นในงบดุลแต่ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นดังกล่าวในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

หมายเหตุประกอบงบการเงิน (Notes to the Financial Statements)

หมายเหตุประกอบงบการเงินคือส่วนประกอบหนึ่งของงบการเงินที่สมบูรณ์จัดทำเพื่อเปิดเผยข้อมูลที่ไม่สามารถเปิดเผยได้อย่างเพียงพอในตัวเองงบการเงิน และหมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นวิธีที่นักบัญชีใช้ในการขยายหรืออธิบายรายการต่าง ๆ ที่แสดงในตัวเองงบการเงิน โดยให้ความไม่ชัดเจนของงบการเงินลดลง และข้อมูลที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินไม่ควรขัดแย้งหรือซ้ำซ้อนกับข้อมูลในตัวเองงบการเงิน

ข้อดีของหมายเหตุประกอบงบการเงิน ได้แก่

1. มีประโยชน์ในการแสดงข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวเลขแต่เป็นข้อมูลที่สำคัญ
2. สามารถเปิดเผยเงื่อนไขและข้อจำกัดของรายการในงบการเงิน
3. สามารถเปิดเผยรายละเอียดที่มากกว่าที่แสดงในงบการเงิน
4. สามารถแสดงข้อมูลที่เป็นตัวเลขหรือคำบรรยายที่มีนัยสำคัญรองลงมา

ข้อเสียของหมายเหตุประกอบงบการเงิน ได้แก่

หมายเหตุประกอบงบการเงินมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความยุ่งยากในการอ่านและทำความเข้าใจแก่ผู้ใช้งบการเงิน ถ้าผู้ใช้งบการเงินไม่มีความรู้เพียงพอหรือไม่ได้มีการศึกษามาอย่างดี ก็อาจมองข้ามหมายเหตุประกอบงบการเงินไป

1. การเขียนข้อมูลในลักษณะเชิงพรรณนาโวหารนำไปใช้ในการตัดสินใจได้ยากกว่าข้อมูลที่สรุปเป็นตัวเลข

1. ความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่นอน ระดับหนึ่ง ว่าผลเสียหายจะเกิดขึ้นในอนาคตและจะมีผลทำให้สินทรัพย์ ณ วันที่ในงบดุลมีค่าลดลง หรือหนี้สินมีค่าเพิ่มขึ้น ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงส่วนที่อาจเรียกชดเชยคืนได้ด้วย

2. สามารถประมาณจำนวนเงินได้อย่างสมเหตุสมผล จะเห็นได้ว่าตามหลักการทางทฤษฎีแล้ว บริษัทจะต้องบันทึกผลขาดทุนและหนี้สินที่อาจเกิดขึ้น แม้ว่าหนี้สินนั้นยังไม่เกิดขึ้นก็ตาม เนื่องจากนักบัญชียึดหลัก ความระมัดระวัง (Conservatism) เมื่อเกิดความไม่แน่นอน

ถ้าพิจารณาผลเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแล้วไม่เข้าเงื่อนไขทั้ง 2 ข้อ หรือเข้าเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่ง และเป็นรายการที่ไม่มีนัยสำคัญ นักบัญชีจะไม่บันทึกบัญชีและไม่เปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน แต่ถ้าพิจารณาผลเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแล้วเข้าเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่ง และเป็นรายการที่มีนัยสำคัญ นักบัญชีจะเปิดเผยข้อมูลไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินเกี่ยวกับ

1. ลักษณะของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในภายหน้า
2. ปัจจัยของความไม่แน่นอนต่างๆซึ่งอาจกระทบต่อผลที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต
3. ประมาณจำนวนผลกระทบทางการเงิน (ระบุว่าเป็นจำนวนเงินเท่าใด) หรือถ้าประมาณไม่ได้ว่าเป็นจำนวนเงินเท่าใดก็ให้ระบุว่าไม่สามารถประมาณจำนวนผลกระทบทางการเงินได้

เนื่องจากหลักการและวิธีการบัญชีเกี่ยวกับหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นยังใหม่อยู่จึงยังไม่มีแนวทางที่แน่นอน นักบัญชีมักจะมีปัญหาในการตีความหมายของคำว่า ระดับความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ ระดับที่เป็นไปได้อย่างสมเหตุสมผล และระดับที่ไม่น่าเป็นไปได้ การปฏิบัติในปัจจุบันจึงขึ้นอยู่กับการตีความของนักกฎหมายเท่านั้น ซึ่งไม่ได้ตีความตามหลักสถิติของความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นการบันทึกบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินเกี่ยวกับหนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้นจึงมีความแตกต่างกันอย่างมากในทางปฏิบัติ

อย่างไรก็ตามในขณะนี้สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ได้ออกมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 53 เรื่องประมาณหนี้สิน หนี้สินที่อาจเกิดขึ้น และสินทรัพย์ที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งจะใช้แทนมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 21 โดยถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2548 เป็นต้นไป หลักการ โดยสรุปมีดังนี้

ความหมายและลักษณะที่อาจเกิดขึ้น

หนี้สินที่อาจเกิดขึ้น หมายถึง รายการข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

1. ภาระผูกพันที่อาจเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ในอดีตซึ่งจะรู้ว่าภาระผูกพันดังกล่าวมีอยู่จริงก็ต่อเมื่อได้รับการยืนยันจากการเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นของเหตุการณ์ในอนาคตอย่างน้อยหนึ่ง

เหตุการณ์ ซึ่งเหตุการณ์ในอนาคตต้องเป็นเหตุการณ์ที่มีความไม่แน่นอนและกิจการไม่สามารถควบคุมเหตุการณ์ดังกล่าวได้ทั้งหมด

2. ภาระผูกพันในปัจจุบันซึ่งเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ในอดีต แต่ไม่สามารถรับรู้เป็นหนี้สินได้ เนื่องจากเป็นไปตามข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

2.1 มีความน่าจะเป็นไม่ถึงระดับความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่กิจการจะสูญเสียทรัพย์สินที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจต่อกิจการเพื่อจ่ายชำระภาระผูกพันนั้น

2.2 กิจการไม่สามารถวัดมูลค่าภาระผูกพันได้อย่างน่าเชื่อถือเพียงพอ

สมมติฐานเรื่องประสิทธิภาพตลาดทุน (Efficient Market Hypothesis)

การพิจารณาว่า ข้อมูลใด ๆ ที่มีการเผยแพร่ต่อตลาดหลักทรัพย์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุนในการเลือกลงทุนในหลักทรัพย์ใดหรือไม่ นั้น เป็นไปตามสมมติฐานเรื่องประสิทธิภาพตลาดทุนที่ Fama (1970) กล่าวถึงสมมติฐานของตลาดทุนที่มีประสิทธิภาพไว้ว่า “A securities market is efficient if security prices “fully reflect” the information available” กล่าวคือ ตลาดทุนได้มีการตอบสนองต่อข้อมูลเหล่านั้นจริง โดยระดับการตอบสนองอาจจำแนกได้ 3 ระดับ คือ

1. ระดับต่ำ (Weak Form) ณ ระดับนี้ การเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ในปัจจุบัน เป็นผลมาจากข้อมูลราคาหลักทรัพย์ในอดีต หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่จะซื้อขายในปัจจุบันจะคำนวณ โดยอิงตามราคาหลักทรัพย์ในอดีตเท่านั้น จากการทดสอบพบว่า การเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ในตลาดทุนระดับนี้ มีลักษณะเป็นแบบสุ่ม (Random Walk) คือ มีความเป็นอิสระต่อกัน จากลักษณะแบบสุ่มเช่นนี้ ทำให้การคาดการณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ขึ้นกับราคาในอดีตเท่านั้น

ในการทดสอบสมมติฐานประสิทธิภาพตลาดทุน ณ ระดับนี้ จะพิจารณาจากการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อราคาหลักทรัพย์ในอดีตว่า อัตราผลตอบแทนไม่ปกติ (Abnormal Return) เท่ากับศูนย์ ซึ่งแสดงว่าตลาดทุนมีประสิทธิภาพระดับต่ำ

2. ระดับกลาง (Semi-strong Form) ณ ระดับนี้ การเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ในปัจจุบันไม่ได้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ในอดีตเท่านั้น แต่จะรวมผลของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่จะซื้อขายในปัจจุบัน โดยการกำหนดราคาหลักทรัพย์ที่จะซื้อขายจะมีการปรับราคาทันทีที่มีการประกาศข้อมูลในตลาดได้อย่างถูกต้องและเป็นกลาง กล่าวคือ ตลาดทุนจะมีความเห็นพ้องกันในราคาที่กำหนดตามข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของธุรกิจตามที่แสดงไว้ในรายงานการเงินหรือข้อมูลทางบัญชี ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลสาธารณะ (Public Information) ที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้ลงทุน

การทดสอบสมมติฐานประสิทธิภาพตลาดทุน ณ ระดับนี้ พิจารณาจากผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในช่วงหลังการรายงานข้อมูลทางบัญชีว่า การตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อข่าวการประกาศข้อมูลดังกล่าว จะมีผลตอบแทนไม่ปกติเท่ากับศูนย์ แสดงว่าตลาดทุนมีประสิทธิภาพระดับปานกลาง

3. ระดับสูง (Strong Form) การเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์ในปัจจุบันเป็นผลสะท้อนจาก ข้อมูลทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้รายงานในตลาดหรือเป็นข้อมูลภายในของธุรกิจ และทุกคนทราบข้อมูลเหล่านั้น ดังนั้น การกำหนดราคาหลักทรัพย์จึงไม่สามารถ ได้รับกำไรเกินปกติได้ แต่ประสิทธิภาพตลาดทุนนี้เกิดขึ้นได้ยาก เพราะผู้จัดทำข้อมูลภายใน ย่อมไม่เปิดเผยข้อมูลนั้นง่าย ๆ การเข้าถึงข้อมูล (Information Access) จึงมีใช้เรื่องที่สามารถทำได้สะดวก

การทดสอบสมมติฐานประสิทธิภาพตลาดทุน ณ ระดับนี้ยังมีแนวคิดเช่นเดียวกับแนวคิดของสมมติฐานประสิทธิภาพตลาดทุน 2 ระดับที่กล่าวมา คือ การตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ต่อข้อมูลทั้งภายในธุรกิจและภายนอกธุรกิจ จะมีผลตอบแทนไม่ปกติเท่ากับศูนย์ และราคาของหลักทรัพย์จะปรับตัวอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองต่อข่าวสารนั้น

กล่าวโดยสรุป ภายใต้สมมติฐานนี้ การศึกษาประสิทธิภาพตลาดทุนจะพิจารณาว่าราคาหลักทรัพย์หรืออัตราผลตอบแทนที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อตอบสนองต่อข้อมูลที่เข้ามาในตลาดทุน มีความผิดปกติใด ๆ หรือไม่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ตลาดสามารถรับรู้ข่าวสารข้อมูลในตลาดทุนหรือไม่ อย่างไร และราคาหลักทรัพย์มีการปรับตัวกับข่าวสารได้รวดเร็วเพียงใด โดยเฉพาะสมมติฐานประสิทธิภาพตลาดทุนระดับปานกลาง ซึ่งให้ความสำคัญกับข่าวสารข้อมูลทางบัญชีในงบการเงิน

วิธีการกำหนดราคาหลักทรัพย์

ตามสมมติฐานเรื่องประสิทธิภาพตลาดทุน ผู้ลงทุนได้หาข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ เพื่อประเมินหาราคาหลักทรัพย์ให้ใกล้เคียงกับมูลค่าของธุรกิจมากที่สุด โดยวิธีการกำหนดราคาหลักทรัพย์มี 3 วิธี (Geogory, 1992, p.83) คือ

1. การกำหนดราคาของสินทรัพย์ (Asset Valuations) มีแนวปฏิบัติ 2 ลักษณะคือ การวัดมูลค่าจากสินทรัพย์รวม (Total Asset) และการวัดมูลค่าจากสินทรัพย์สุทธิ (Net Asset) หรือส่วนของผู้ถือหุ้น (Stockholders' Equity) ซึ่งการวัดข้อมูลจากส่วนของผู้ถือหุ้น จะสอดคล้องกับทฤษฎีความเป็นหน่วยงาน (The Entity Theory)
2. การกำหนดมูลค่าด้วยกำไร (Earnings Valuations) และ
3. การกำหนดมูลค่าด้วยกระแสเงินสดที่คิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบัน (Discounted cash flow)

Valuations) ซึ่งเป็นวิธีที่ต้องใช้การคาดคะเนกระแสเงินสดของธุรกิจโดยการนำข้อมูลทางบัญชีมาปรับปรุงตามสมมติฐานต่าง ๆ เพื่อหาข้อมูลปัจจุบัน (Present Value) ของกระแสเงินสดเพื่อวัดมูลค่าบริษัท ณ เวลาหนึ่ง ๆ

สองวิธีแรกเป็นวิธีที่ใช้กำไรทางบัญชีและมูลค่าทางบัญชี เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดมูลค่าของกิจการโดยตรง

Easton (1999) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีกับราคาหลักทรัพย์ตาม ตัวแบบของ Ohlson (1995) โดยตั้งสมมติให้ราคาหลักทรัพย์ของกิจการ ณ วันหนึ่งใดวันหนึ่ง (P_{jt}) มีค่าเท่ากับมูลค่าตามบัญชีของหลักทรัพย์ ณ วันนั้น (B_{jt}) หรือ เท่ากับ

$$P_{jt} = B_{jt}$$

รูปแบบของความสัมพันธ์นี้ หมายถึง หากมูลค่าตามบัญชีของบริษัทใด ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ได้มีการบันทึกบัญชีครบถ้วนแล้ว จะสามารถรวบรวมข้อมูลข่าวสารทั้งหมดมาแสดงในรูปของราคาหลักทรัพย์ของบริษัทได้ ทำให้มูลค่าตามบัญชีเท่ากับราคาหลักทรัพย์ ความสัมพันธ์นี้สินทรัพย์ที่ใช้และหนี้สินของกิจการได้รับรู้เป็นมูลค่ายุติธรรม (Fair Value Accounting) แล้วในขณะเดียวกันราคาหลักทรัพย์และเงินปันผลงวดปัจจุบัน เป็นข้อมูลที่สะท้อนเงินปันผลที่ผู้ลงทุนคาดหวังว่าในอนาคต ธุรกิจที่ลงทุนจะให้ผลตอบแทนการลงทุนเท่าใด และตามแนวคิดกำไรในมุมมองของข่าวสารว่า เงินปันผลในอนาคตสัมพันธ์กับกำไรในอนาคต จึงมีการคิดลดกำไรทางการบัญชีในอนาคต(ในที่นี้ใช้กำไรงวดปัจจุบัน (x_{jt}) เป็นตัวแทนกำไรในอนาคตเป็นมูลค่าปัจจุบันด้วยอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังจากการลงทุนในหลักทรัพย์ดังกล่าว (r_t) ที่เกิดจากการใช้สินทรัพย์ประเภทที่เป็นบุคลากรหรือสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนต่าง ๆ หรือเท่ากับ

$$P_{jt} + d_{jt} = (1 + r_t^{-1}) X_{jt}$$

ทั้งนี้เนื่องจาก สินทรัพย์ของกิจการประกอบด้วยสินทรัพย์ทั้งสองประเภท คือ สินทรัพย์ดำเนินการเท่ากับมูลค่าตามบัญชี กับสินทรัพย์ที่เป็นทรัพยากรบุคคลหรือสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนต่าง ๆ เท่ากับค่าปัจจุบันของกำไรที่คาดหวังอนาคตหักด้วยเงินปันผล ณ ปัจจุบัน โดยมีการถ่วงน้ำหนักระหว่างสินทรัพย์ทั้งสองเป็นสัดส่วนแบบสุ่มเป็น $(1-k)$ และ k ตามลำดับ สำหรับข้อมูลอื่น ๆ นอกเหนือจากมูลค่าตามบัญชี กำไรทางบัญชีและเงินปันผล ที่เป็นข้อมูลที่สำคัญต่อการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ แต่เป็นส่วนที่วัดค่าไม่ได้ เนื่องจากไม่มีแนวปฏิบัติทางการบัญชีที่รับรองจะเป็นส่วนของค่าความคาดเคลื่อน (Y_{mt}) ดังนั้น มูลค่าของกิจการจะเท่ากับ

$$P_{mt} = (1-k)B_{mt} + k [(1 + r_t^{-1})X - d_{mt}] + \alpha y_{mt}$$

Feltham and Ohlson (1995) จึงกำหนดตัวแบบที่ใช้กำหนดราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญ โดยปรับปรุงจากตัวแบบที่กล่าวมาให้สอดคล้องกับแนวคิดการวัดค่าทางบัญชี (Measurement

Approach) และพิจารณาแปลงสัดส่วนของสินทรัพย์ทั้งสองประเภทของกิจการที่เป็นสัดส่วนแบบ
 สุ่ม ให้เป็นค่าสัมประสิทธิ์ที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์กับกำไรทางบัญชีและ
 มูลค่าตามบัญชี ดังนี้

$$P_{nt} = \alpha_0 + \alpha_1 B_{nt} + \alpha_2 X_{nt} + \varepsilon_{nt}$$

โดยอธิบายค่าสัมประสิทธิ์ที่แสดงความสัมพันธ์ว่า 1. ค่าสัมประสิทธิ์ แสดงถึง
 ความสามารถของกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีที่จะอธิบายราคาหลักทรัพย์นั้นมีข้อมูล
 บางส่วนในราคาที่ไม่สามารถอธิบายด้วยรายการทั้งสอง 2. ค่าของ α_1 และ α_2 แสดงให้เห็นว่า
 ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าตามบัญชีกับราคาหลักทรัพย์ จะตรงกันข้ามกับ ความสัมพันธ์ระหว่าง
 กำไรทางบัญชีกับราคาหลักทรัพย์ เนื่องจากข้อมูลทั้งสองที่นำมาใช้ในการอธิบายราคาหลักทรัพย์
 ร่วมกันต่างสามารถใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ ดังนั้น กรณีที่รายการหนึ่งใช้อธิบายราคา
 หลักทรัพย์ได้ ดังนั้น กรณีที่รายการหนึ่งใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์ได้เพิ่มขึ้น รายการที่เหลือจะใช้
 อธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ลดลง 3. ค่า α_2 แสดงถึงความสามารถกำไรทางบัญชีในการใช้อธิบาย
 หลักทรัพย์จะแปรผกผันกับอัตราผลตอบแทนที่ต้องการ ทั้งนี้ เนื่องจากการคิดลดกำไรในอนาคต
 เป็นมูลค่าปัจจุบัน จะคิดลดด้วยอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังในอนาคตที่กล่าวมา

แนวทางการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ด้วยมูลค่าทางบัญชี ที่เริ่มต้นจาก Feltham and
 Ohlson (1995) เริ่มต้นแนวทางการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ด้วยมูลค่าทางบัญชี ที่เริ่มต้นจาก ได้
 อ้างอิงข้อสมมติเรื่อง ความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าตามบัญชีที่มีความสะอาด (Clean
 Surplus Relation:CSR) กล่าวคือ มูลค่าตามบัญชีของงวดปัจจุบัน จะต้องเท่ากับ มูลค่าตามบัญชีของ
 งวดก่อนบวกด้วยกำไรสุทธิงวดปัจจุบันหักด้วยการจ่ายปันผล (Beaver, 1998, p.77) กำไรทางบัญชี
 และมูลค่าตามบัญชีอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ เมื่อกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีกับราคา
 หลักทรัพย์สัมพันธ์กันตาม CSR แล้ว จะสามารถใช้ และหากข้อมูลทางบัญชีรายการใดที่มี
 ความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ เสมือนหนึ่งว่าการกำหนดราคาหลักทรัพย์ต้องใช้ข้อมูลนั้น
 ประกอบการตัดสินใจจะเรียกว่าข้อมูลนั้นมีคุณสมบัติประโยชน์ในการใช้กำหนดราคาหลักทรัพย์ (Value
 Relevance) (Beaver, 1998)

ประเด็นที่น่าสนใจและบทวิจารณ์เกี่ยวกับตัวแบบของ Feltham and Ohlson (1995) และ
 ความสามารถของข้อมูลทางบัญชีในการใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์ โดย Beaver (1998)

ในงานประชุมประจำปี ค.ศ. 2001 ของสมาคมการบัญชีสหรัฐอเมริกา (American
 Accounting Associating Association) Beaver (2002) นำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับงานวิจัย
 ตลาดทุนในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยจำแนกประเภทงานวิจัยตลาดทุนที่เป็นประโยชน์อย่างมาก
 ต่อแนวความคิดทางบัญชี 5 ประเภท 1. งานวิจัยประสิทธิภาพตลาดทุน 2. งานวิจัยเกี่ยวกับตัวแบบ

ของ Feltham-and Ohlson (1995) 3. งานวิจัยเรื่องความสามารถของข้อมูลทางบัญชีในการใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์ 4. งานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมของนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ (Analyst's Behavior) 5. งานวิจัยพฤติกรรมของรายการค้างที่เกิดขึ้นกับการตัดสินใจเลือกนโยบายของฝ่ายจัดการ (Discretionary Accruals' Behavior)

Beaver (1998) เห็นว่า งานวิจัย 2 ประเภทแรกเป็นงานวิจัยที่เป็นแนวคิดพื้นฐานที่ช่วยทำให้นักวิชาการบัญชีทราบบทบาทของการบัญชีในตลาดทุน ขณะที่งานวิจัยอีก 3 ประเภทเป็นการนำแนวคิดที่ได้จากงานวิจัยอีก 2 ประเภทแรกมาประยุกต์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจการต่าง ๆ ในตลาดทุน สรุปประเด็นที่น่าสนใจเฉพาะงานวิจัยตลาดทุนทั้ง 2 ประเภท ดังนี้ Beaver (2002) ชี้ให้เห็นความสามารถของข้อมูลทางบัญชีด้านต่าง ๆ ในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ คือ

1. สำหรับงานวิจัยประเภทนี้ นักวิจัยต้องอาศัยความรู้ทางบัญชีที่ลึกซึ้ง เพื่อเชื่อมโยงให้เห็นประโยชน์ของข้อมูลทางบัญชีต่าง ๆ ในการใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์ เช่น บัญชีโครงการบำนาญ (Pension Accounting) สำคัญต่อการตัดสินใจลงทุนเนื่องจากข้อมูลบัญชีโครงการบำนาญสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้

2. ความทันต่อเวลาของข้อมูลบัญชีมีใช้สาระสำคัญของงานวิจัยประเภทนี้ เนื่องจากงานวิจัยนี้มุ่งตรวจสอบความสัมพันธ์ของข้อมูลทางบัญชีกับราคาหลักทรัพย์ จึงแตกต่างจากงานวิจัยที่เน้นตรวจสอบปฏิกิริยาของราคาหลักทรัพย์ที่ตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น ข่าวการประกาศกำไร ดังนั้น ราคาหลักทรัพย์ที่นำมาวิเคราะห์งานวิจัยประเภทนี้ จึงอาจใช้ข้อมูล ณ เวลาใดเวลาหนึ่งได้

งานวิจัยในประเทศไทย

Pimpana Srisawadi (1996) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลกำไรสุทธิกับอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในประเทศไทย ผู้วิจัยประสงค์ที่จะตรวจสอบว่า ข้อมูลกำไรสุทธิมีประโยชน์ต่อการกำหนดราคาหลักทรัพย์หรือไม่ โดยแยกศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลกำไรสุทธิต่อหุ้นกับผลตอบแทนของหลักทรัพย์ตลอดช่วง 1 ปี พบว่าข้อมูลกำไรมีประโยชน์จริง ในส่วนที่ 2 เป็นการศึกษาแบบอิงเหตุการณ์ประกาศกำไรรายไตรมาส เพื่อประเมินการตอบสนองของผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ต่อข่าวการประกาศกำไรแต่ละไตรมาส พบว่า ในช่วง 3 ไตรมาสแรก ผลตอบแทนเกินปกติของหลักทรัพย์ในช่วงประกาศข่าวกำไรจะสัมพันธ์ในทางเดียวกันกับการเปลี่ยนแปลงของกำไร คือ หากบริษัทมีกำไรเพิ่มขึ้น ผลตอบแทนเกินปกติจะสูงขึ้นด้วย หากบริษัทมีกำไรลดลง ผลตอบแทนเกินปกติจะลดลงด้วย แต่เมื่อศึกษาไตรมาส

ที่ 4 พบว่า กรณีที่กำไรลดลง ผลตอบแทนเกินปกติกลับเพิ่มขึ้น จึงอาจแสดงให้เห็นว่าเหตุที่ผลการวิจัยในอดีตของไทยแตกต่างจากผลการวิจัยในต่างประเทศ เนื่องจากอิทธิพลของการประกาศกำไรในไตรมาสที่ 4

Graham and King (2000) ศึกษาผลกระทบของวิกฤตการณ์ค่าเงินบาทลอยตัว ในปี พ.ศ.2540 ที่มีผลต่อความสามารถของข้อมูลทางการเงินในการใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์ ในช่วงดังกล่าว สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยกำหนดบทเฉพาะกาลที่อนุญาตให้ธุรกิจสามารถตั้งพักผลขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนเป็นค่าใช้จ่ายทั้งจำนวนได้ วิธีการศึกษาใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์และวิเคราะห์ความถดถอยความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ส่วนเพิ่ม ผลการศึกษาพบว่าเมื่อเปรียบเทียบกำไรกับมูลค่าตามบัญชีในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ลดลง ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของความสามารถของแต่ละไตรมาสประสิทธิภาพของมูลค่าตามบัญชีเป็นผลทางบวกซึ่งมีค่าสูงสุดในไตรมาสที่ x ปี 1993 และต่ำสุดปี 1997 มูลค่าตามบัญชีและกำไรทางบัญชีมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ลดลงเช่นเดียวกับมูลค่าตามตลาดและผลการศึกษาความถดถอย มูลค่าตามบัญชีมีความสัมพันธ์น้อยกว่ากำไรทางบัญชี ผู้วิจัยอธิบายสาเหตุว่าอัตราแลกเปลี่ยนที่ผันผวนส่งผลกระทบต่อหนี้สินที่เป็นภาระผูกพันของกิจการ ทำให้มูลค่าตามบัญชีมีความสำคัญในการใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์มากกว่ากำไรทางบัญชี

ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์ (2545) ศึกษาความสามารถของกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ตามระยะเวลา ตามการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชี และตามกลุ่มอุตสาหกรรม และศึกษาปัจจัยเฉพาะธุรกิจ (Firm – specific Factors) และปัจจัยทางบัญชี (Accounting Factors) ที่มีผลกระทบทำให้มูลค่าตามบัญชีสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่ากำไรทางบัญชี และปัจจัยที่ทำให้กำไรทางบัญชีสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่ามูลค่าตามบัญชี โดยศึกษาข้อมูลงบการเงินและราคาหลักทรัพย์ปี 2527 - 2542 ผลการวิจัยพบว่าความสามารถของกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีร่วมกันในการใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์ลดลงตามระยะเวลา ไม่เพิ่มขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชี และไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม ความสามารถส่วนเพิ่มของข้อมูลทางบัญชีทั้งสองไม่เปลี่ยนแปลงในการทดสอบทั้ง 3 เรื่องที่กล่าวมาข้างต้น โดยกำไรทางบัญชีสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่ามูลค่าตามบัญชี ผลการศึกษาปัจจัยพบว่ารายการที่ไม่เกิดขึ้นเป็นประจำ ขาดทุนจากการดำเนินงานหลัก ขนาดของกิจการ รายการตราสินค้าใหม่ ผลต่างจากอัตราแลกเปลี่ยน เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบทำให้มูลค่าตามบัญชีสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่ากำไรทางบัญชี

อัญชลี พิทักษ์เสมากุล (2547) ศึกษาความสามารถของมูลค่าตามบัญชี กำไรทางบัญชี องค์ประกอบของมูลค่าตามบัญชีและองค์ประกอบของกำไรทางบัญชีในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ บนกระดานต่างประเทศในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและเปรียบเทียบว่ารายการใดสามารถ อธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่า ผลการวิจัยสรุปว่ามูลค่าตามบัญชีสามารถอธิบายราคา หลักทรัพย์ได้มากกว่ากำไรทางบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาความสามารถของ องค์ประกอบของมูลค่าตามบัญชี และของกำไรทางบัญชี พบว่าสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ กระดานต่างประเทศถึง 44.20% และเมื่อเปรียบเทียบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ขององค์ประกอบของ มูลค่าตามบัญชี พบว่า สินทรัพย์สามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่าหนี้สิน สำหรับ องค์ประกอบของกำไรทางบัญชีพบว่า รายได้สามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่าค่าใช้จ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศ และกล่าวได้ว่าข้อมูลบัญชีมีประโยชน์ในการตัดสินใจ ลงทุนของนักลงทุนชาวต่างประเทศ

ปรีชาภรณ์ อ่อนแก้ว (2549) ศึกษาความสามารถในการอธิบายหลักทรัพย์ระหว่างกระแส เงินสดอิสระ และมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจระหว่างกระแสเงินสดอิสระ และมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ ทำให้ทราบว่าในการอธิบายราคาหลักทรัพย์มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจมีความสามารถในการอธิบาย ราคาหลักทรัพย์ในปีปัจจุบันได้ดีกว่ากระแสเงินสดหรือไม่ ในการศึกษาในส่วนวิธีการวิเคราะห์ สหสัมพันธ์ของราคาหลักทรัพย์กับมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ และกระแสเงินสดอิสระ พบว่ามูลค่าเชิง เศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์สูงกว่ากระแสเงินสดอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน และทดสอบการวิเคราะห์ความสอดคล้องพบว่า ความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ของมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจแตกต่างกันกับกระแสเงิน ดอิสระ หมายความว่า มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจมีความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ ดีกว่ากระแสเงินสดอิสระ เมื่อทดสอบความสามารถส่วนเพิ่มในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ ระหว่างมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ และกระแสเงินสดอิสระ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มกิจการที่จ่ายเงินปันผล มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจมีความสามารถอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ดีกว่ากระแสเงินสดอิสระ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เพ็ญพิชชา แสงผล (2549) ศึกษาประโยชน์ของข้อมูลรายการพิเศษในการกำหนดราคา หลักทรัพย์ และศึกษาผลกระทบของขนาดของกิจการ ขนาดของรายการพิเศษ ขำวดี (กำไรจาก รายการพิเศษ) หรือขำวไม่ดี (ขาดทุนจากรายการพิเศษ) ที่มีประโยชน์ต่อการกำหนดราคา หลักทรัพย์ ใช้วิธีวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยประยุกต์ตัว แบบของ Folltham and Ohlson (1995) เป็นตัวแบบหลัก และใช้ตัวแบบหุ่น (Dummy Variable) ใน การศึกษาตัวแปรแทรก ระดับนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์ (Beta) ของตัวแปรอิสระในตัวแบบการ

ทดสอบทั้งหมดใช้ระดับนัยสำคัญ 0.05 และ 0.01 ผลการวิจัยพบว่าข้อมูลรายการพิเศษมีประโยชน์ในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ เป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัย ผลจากการศึกษาตัวแปรแทรกซ้อน คือ ขนาดของกิจการ ขนาดของรายการพิเศษ ข่าวดี (กำไรจากรายการพิเศษ) หรือ ข่าวร้าย (ขาดทุนจากรายการพิเศษ) ศึกษาโดยใช้ตัวแปรหุ่น ผลการวิจัยพบว่า ขนาดของกิจการที่มีผลกระทบต่อประโยชน์ของรายการพิเศษในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ เป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัย ส่วนขนาดของรายการพิเศษ ข่าวดี (กำไรจากรายการพิเศษ) หรือข่าวร้าย (ขาดทุนจากรายการพิเศษ) ไม่มีผลกระทบต่อประโยชน์ในการอธิบายราคาหลักทรัพย์

งานวิจัยในประเทศ

Scott (1979) กล่าวว่า ระบบการจัดประเภทที่ดีต้องใช้คุณลักษณะของสิ่งหนึ่งเป็นศูนย์กลางความสำคัญต่อระบบการจัดประเภทของผู้ใช้หลักเพื่อรวมสิ่งที่เหมือนกันและแยกสิ่งนั้นจากสิ่งที่แตกต่างจากพื้นฐาน โดยเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการจัดประเภทนี้ขึ้นกับทุนที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจต้องพิจารณาประเด็นคำถามสำคัญต่าง ๆ เช่น ผู้ใช้หลักของการจัดประเภทคือใคร คุณลักษณะที่สำคัญแยกแยะระหว่างหนี้สินกับทุนของผู้ใช้หลักเหล่านี้คืออะไร และสุดท้าย ระบบการจัดประเภทแบบหนึ่งรวมกับการเปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมตอบสนองผู้ใช้ทางการเงินที่ต้องการประเภทข้อมูลที่แตกต่างกันได้หรือไม่

Harrison and Tomassini (1989) พบว่าผู้สอบบัญชีมีเกณฑ์ขั้นต่ำที่ใช้ประเมินความน่าจะเป็นที่แตกต่างกัน โดยเกณฑ์ขั้นต่ำระดับบน (แยกแยะก่อนข้างแน่นกับความเป็นไปได้) อยู่ในช่วงแคบ (67-71%) กว่าเมื่อประเมินเกณฑ์ขั้นต่ำระดับล่าง (แยกแยะเป็นไปได้กับยากที่จะเกิด) ซึ่งเป็นช่วงกว้างกว่า (15 – 25%) ธุรกิจจึงตั้งรายการคงค้างของหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นน้อยกว่าที่กำหนดตาม IAS 37 ที่กำหนดให้ตั้งหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นเมื่อโอกาสเกิดหนี้สินเป็น 50% ช่วงเกณฑ์ที่ใช้แยกแยะการตั้งประมาณการหนี้สินที่แตกต่างแสดงถึง แนวทางปฏิบัติที่เป็นไปได้ที่หลากหลาย ที่อาจเป็นปัญหาหากผู้ใช้ไม่มีทางเลือกของแหล่งที่มาของข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดขึ้นและลักษณะของขาดทุนที่อาจเกิดขึ้นที่ยังไม่ได้เปิดเผยข้อมูล

Barth (1991) พบว่า ราคาหลักทรัพย์สะท้อนค่าประมาณมูลค่าปัจจุบันของหนี้สิน สิ่งแวดล้อม ข้อค้นพบเหล่านี้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างราคาหุ้นกับภาระผูกพันไม่ว่าจะรับรู้เป็นหนี้สินหรือไม่ ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้ลงทุนคิดถึงเหตุการณ์ภาระผูกพันเมื่อประมวลสารสนเทศเกี่ยวกับภาระผูกพันของกิจการ โดยคาดว่าจะเกิดการเสียประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ

Francis and Schipper (1999) ศึกษาความเกี่ยวข้องของข้อมูลในงบการเงินต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุนว่าลดลงหรือไม่ โดยคณะผู้วิจัยมีมูลเหตุจูงใจจากการที่กำไรทางบัญชีและมูลค่า

ตามบัญชีในงบการเงิน ถูกวิจารณ์อย่างมากว่า มีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินลดลงประกอบกับ คณะกรรมการพิเศษของ The America Institute of Certified Public Accountants ได้มีคำริจะ ปรับปรุงรายการทางการเงินในปี ค.ศ. 1994 คณะผู้วิจัยจึงประสงค์จะตรวจสอบว่า กำไรทางบัญชี และมูลค่าตามบัญชีมีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินลดลง จริงหรือไม่ คณะผู้วิจัยได้เลือกศึกษาโดย มุ่งเน้นประโยชน์ของกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีว่า เพราะอาจเป็นไปได้ราคาหลักทรัพย์ ปรับตัวไปตามข้อมูลอื่นที่เข้ามาในตลาดหลักทรัพย์ก่อนแล้ว และผู้ใช้งบการเงินได้ปรับความ คาดหวังโดยปรับค่าประมาณของตัวเลขทางบัญชีที่มีผลต่อการตัดสินใจไปก่อนด้วยเช่นกัน คณะผู้วิจัยจึงพิจารณาการใช้ประโยชน์ของกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชี ช่วงปี ค.ศ. 1952 – 1994 เช่นเดียวกับ Collins, Maydew and Weiss (1997) เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. เปรียบเทียบร้อยละของผลตอบแทนของกลุ่มหลักทรัพย์ตลาดทุนที่ได้ปกป้องความเสี่ยง (Percent Market Adjusted Return of Hedged Portfolio) กับอัตราร้อยละผลตอบแทนของกลุ่มหลักทรัพย์ที่ปกป้องความเสี่ยงที่จัดกลุ่มตามข้อมูลทางบัญชี 5 ลักษณะ คือ ตามทิศทางการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงของกำไรทางบัญชีของหลักทรัพย์ ตามทิศทางเพิ่มขึ้นหรือลดลงของการเปลี่ยนแปลงของกำไร ตามร้อยละของการเปลี่ยนแปลงตามกระแสเงินสดจากกิจการดำเนินงาน ตามสัญญาณบ่งชี้ทางการเงิน (Financial Signals) ซึ่งนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ในการวิเคราะห์ ปัจจัยพื้นฐาน และตามข้อมูลกำไรและตามมูลค่าตามบัญชี พบว่าร้อยละของผลตอบแทนของข้อมูลทางบัญชีที่ใช้เป็นเกณฑ์จัดกลุ่มหลักทรัพย์ คือ ทิศทางการเพิ่มขึ้นหรือลดลง และขนาดของการเปลี่ยนแปลงของกำไร กับกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชี ต่ำกว่าร้อยละของผลตอบแทนของกลุ่มที่นำมาเปรียบเทียบแสดงว่าข้อมูลทางการเงินบัญชีมีประโยชน์ในการวัดราคาหลักทรัพย์ลดลงในช่วงเวลาที่ทดสอบ

2. ตรวจสอบความสามารถของกำไรทางบัญชีและมูลค่าทางบัญชีในการใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงของราคาและผลตอบแทนของหลักทรัพย์ โดยศึกษา 1. ความสัมพันธ์ของอัตราผลตอบแทนของกำไรทางบัญชี และการเปลี่ยนแปลงของกำไร (Return-Earnings Relations) 2. ราคาหลักทรัพย์กับสินทรัพย์และหนี้สิน (Balance Sheet Relations) 3. ราคาหลักทรัพย์กับมูลค่าตามบัญชีและกำไรทางบัญชี (Book Value/Earnings Relations) พบว่า ข้อมูลทางบัญชีและกำไรทางบัญชี และการเปลี่ยนแปลงของกำไรทางบัญชีสามารถอธิบายผลตอบแทนของหลักทรัพย์ได้ลดลงตามผลการศึกษาที่ 1 ขณะที่สินทรัพย์และหนี้สินอธิบายการเปลี่ยนแปลงหลักทรัพย์ได้เพิ่มขึ้นตามผลการศึกษาที่ 2 สำหรับผลรวมทางบัญชีและกำไรทางบัญชีในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงราคาหลักทรัพย์ พบว่า อธิบายได้เพิ่มขึ้นตามผลการศึกษาที่ 3

ผลประการหลังที่ขัดแย้งกับแนวทางที่ 1 นี้ ผู้วิจัยสรุปว่าข้อมูลทางบัญชีอธิบายการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของผลตอบแทนของหลักทรัพย์ลดลงในกรณีแรกเกิดจากความผันผวน (Volatility) ของผลตอบแทนที่อาจไม่สัมพันธ์กับประโยชน์ของกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีที่เพิ่มขึ้น

Craig Burnside Currency Crises and Contingent Liabilities (2004) หนี้สินที่อาจเกิดขึ้นคือสัญญาผูกมัดที่ต้องจ่ายเงินในอนาคตซึ่งจะถูกรับรู้เมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่จะเกิดขึ้น แต่ทำไมเมื่อมีการให้คำแนะนำปรึกษาองค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ จะต้องได้นำนัยถึงภัยอันตรายของหนี้สินที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งหนึ่งคำตอบที่เห็นได้ชัดก็คือ ถ้าเกิดการรับรู้หนี้สินที่อาจเกิดขึ้นในจำนวนที่มีนัยสำคัญจะทำให้รัฐบาลมีค่าใช้จ่ายทางการเงิน (หรือทางการเงิน) จำนวนมาก ซึ่งมีเหตุผลเพิ่มเติมคือ การที่รัฐบาลต้องรับภาระหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นนั้นจะทำให้ความน่าจะเป็นที่จะเกิด Underlying Shock มีเพิ่มมากขึ้น งานวิจัยชุดนี้ได้อธิบายว่าการออกหนังสือค้ำประกันของรัฐบาล และวิธีการที่รัฐบาลเป็นแหล่งจัดหาเงินทุนส่งผลต่อความเป็นไปได้ของการเกิดวิกฤตอย่างไร นอกจากนี้งานวิจัยชุดนี้ยังได้อธิบายถึงปัจจัยที่กำหนดการขยายตัวและการลดลงของหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นภายหลังวิกฤตด้วย

Guenther and Sansing (2004) งานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้กับมูลค่าของกิจการ ผู้วิจัยประสงค์ตรวจสอบว่า ความแตกต่างของวิธีการทางบัญชี และวิธีการทางภาษีของรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการหรือไม่ โดยแยกศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง ศึกษาความสัมพันธ์ของรายการภาษีเงินได้กับมูลค่าของกิจการ ส่วนที่สองศึกษาระยะเวลาของวิธีการทางบัญชีและวิธีการทางภาษีส่งผลต่อการกลับรายการหนี้สินภาษีเงินได้เป็นสินทรัพย์ ผลการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูล คือ รายการภาษีเงินได้ และอัตราภาษี และมูลค่าบัญชีของสินทรัพย์หักมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ ณ ปัจจุบัน โดยศึกษาช่วงปี ค.ศ.1998 – 2000 จำนวน 340 บริษัท พบว่า รายการภาษีเงินได้รอตัดบัญชีมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ และระยะเวลาการกลับรายการของหนี้สินภาษีเงินได้เป็นสินทรัพย์นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาแต่จะขึ้นอยู่กับอัตราค่าเสื่อมราคาที่ใช้ในการคิดค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์

สรุปแนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมาผู้วิจัยพบว่า หนี้สินมีความสำคัญมากต่อการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากในปัจจุบัน นักบัญชีและผู้ใช้งบการเงินให้ความสนใจหนี้สินของกิจการกันมากขึ้น เนื่องจากในหลายกิจการจัดหาเงินทุนจากแหล่งภายนอกโดยการขอสินเชื่อทางการเงิน และการกู้ยืมเงินหรือสินเชื่อประเภทต่าง ๆ จากบุคคลภายนอก กล่าวคือ หนี้สินเป็นภาระผูกพันในปัจจุบันของ

กิจการสูญเสียทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ ในบางกรณี กิจการอาจมีภาระผูกพันที่กิจการมี
ต่อบุคคลภายนอก มักเกิดขึ้นในกรณีที่กิจการไม่แน่ใจว่า มีภาระผูกพันเกิดขึ้นหรือไม่ เช่น กิจการมี
คดีความฟ้องร้องที่กำลังพิจารณาอยู่ในศาล และกิจการทราบว่าหากกิจการแพ้คดี กิจการจะต้อง
จ่ายเงินจำนวนหนึ่ง ลักษณะของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้เป็น “หนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้น” กิจการไม่
สามารถรับรู้รายการนี้เป็นหนี้สินในงบดุลได้เนื่องจากกิจการไม่สามารถวัดมูลค่าภาระผูกพันได้
อย่างน่าเชื่อถือเพียงพอ เนื่องจากรายการดังกล่าวมีความน่าจะเป็นไม่ถึงระดับความเป็นไปได้ก่อน
ข่า่งแนที่กิจการจะสูญเสียทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจเพื่อจ่ายชำระภาระผูกพันนั้น ดังนั้น
การประเมินหนี้สินของกิจการเป็นสิ่งสำคัญต่อการวิเคราะห์ถึงการเติบโต และความสามารถอยู่รอด
ของกิจการได้